

Rekav: kakove su pesme, hoću praviti i kakov je jezik. Kakov more biti jezik onde, kde evate osam vekov naš „Gospod s vami“, naš „va vse veki vek“, naš „v istinu dostojno i pravedno jest“, ¹⁾ naš „idite, misa jest“; naš „Bože va pomoč moju vonmi“, naš „hvalite otroci Gospoda“, naš „reče Gospod Gospodu mojemu“....?! Kakov može biti jezik onde, kamor nije prihadjala nikakovera smeta, nikakover natrun, nikakover smrad? Zato zna u nas i *dete*, kada mu je reči: dobru mužu, mladu konju, veliku volu, dobri ženi, široki kući, lepi knjigi, a kada: dobromu ²⁾ mužu, mladomu konju, velikomu volu, dobroj (= dobrej) ženi, širokoj kući, lepoj knjizi.

Pak čto se čudimo? Ta i Niemac, dečak, zna velmi dobro kada ima reči: „*einem guten Manne*, a kada: dem guten Manne.“ A naši pisci? Vsaki sebe pitaj! — I glagolom nečine Krčani nikakove krivice, dopače mogu se dičiti, čto je bolje znaju, nego ikoja naša slovenica na Jugu! Ká bo naša slovenica poznaje glagole za navadu, za običaj? Još je pisac, kojim su samo svršivni i nesvršivni tamna noć! U nas imaju i tretje glagole — za navadu: ³⁾ lane se osvedočih i čudom začudih, jer dete imajuće pet let izreklo ovakov glagol na pravom mestu. — Od sada neprišla veće na videlo nijedna slovnica brez ovoga bogastva, da joj se ubožici i nebožici nebude sramiti!

Krčanom su i deklinacije onakove, kakove biahu pred 7 ili 8 veki, samo su zaboravili malo ne vaš dual, i to ne davno — *sadanje* koleno. Vendar ni jim sramota, kolika je Srbom i nekim Hrvatom, koji ga imaju a neznaju, te jim rabi za množinu — i pisateljem!!

Drage „Novice“! ja bih rad mnogo povedati, a Vam se neda slušati — pustite me reči jošće dve tri besede. Na Krku je Čakavac, Čokavac i Čekavac; ovo Vam je morebit prvi glas. I Slovaci su Čokavci i njihov govor natežje na Dobrinjski: poslane pesme vse su čakavske (Dobrinjske).

V Beču.

Ivan Črncić.

I.

Zibala Ane Pavla ditića,
Zibala ga je celih devet let,
Deseto leto mito ¹⁾ pitala.
„Čo pitaš, Ane, za svoje mito?
Očeš ²⁾ mi, Ane, voly ³⁾ Pavlovy?“
„Čo će mi, majko, voli Pavlovi:
Ja voly imam, volara nimam.“
„Očeš ti, Ane, konje Pavlovy?“
„Čo će mi, majko, konje Pavlovy,
Ja konje imam, konjara nimam.“
„Očeš ti, Ane, brajdy Pavlovy?“
„Čo će mi, majko, brajdy Pavlovy:
Ja brajdy imam, brajdara nimam.“
„Očeš ti, Ane, dvory Pavlovy?“
„Čo će mi, majko, dvori Pavlovy:
Ja dvory imam, dvorara nimam.“
„Očeš ti, Ane, ruho ⁴⁾ Pavlovo?“
„Ja ruho imam, ruhara nimam!“
„Očeš ti, Ane, Pavla ditića?“
„Hoća ja, majko, Pavla ditića:
Zač vsega ⁵⁾ imam, dragića nimam.“

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Slatine na Ogerskem. * Na veliko saboto se je zgodila pri nas strašna reč. 14 let stara deklica je imela

¹⁾ Misli na slovensku liturgiju. ²⁾ Staroslov. dobruumu. ³⁾ O njih drugokrat više. Pis.

⁴⁾ Mita, to je, lon; mititi, podmititi, staroslov. mitar publicanus. ⁵⁾ očeš namesto hočeš se sliši tudi v navadnem govorjenji slovenskem. ⁶⁾ y po česku i poljačku, kde je staroslov. *yi*, to je, muški samostavnici I. dek. v akuz. mn., i ženski II. dek. v gen. jed., v nom., ak. i vok. množine imaju y; e imaju mehke končnice: c, č, é, šč, j, lj, nj, š, ž: kako drevni Sloveni tako i Krčani. ⁷⁾ Oblačilo, osobito nevestino. ⁸⁾ Ne: use, nego vse, kakor je pravo.

garje. Najbolje zdravilo, pravijo neumni ljudje tudi pri nas, je garjevega človeka vtakniti v peč po peki. Ko so v sabato povitice spekli, je teta posilila ubogo deklico v peč, da se dobro spoti in tako garij znebi; privezala jo je namreč na dilo, in čeravno je upila na vso moč, jo je vsadila v peč. Ko jo spet iz peči potegne, je bila reva že — mervta. Teto so izročili gosposki.

Iz Lutomera na Štaj. 7. aprila. D. — Sopet so bile harice (Zündhölzchen) vzrok strašnega požara, ki je bil 5. dan t. m. v Mótah, vesi pol ure od nas. Otroci so se igrali s haricami in kmali potem je žareči petelin se prikazal na hramu 4 gospodarjev, katerih škoda je višja od 10,000 fl. — Drugi dan ob eni pa pri nas v Lutomeru zakričijo „ogelj, ogelj!“ in strah in groza nas vnovič obhaja. Pogorela sta skednja dvema gospodarjama, enemu pa še hlev z živinčeti.

Iz okolice Mokronoške na Dolenskem. * — Tudi pri nas so višje in stare terte se močno razpokale, pa menda zatega voljo ne bo škode velike, ker bodo spodej pognale. Vina naše so kaj dobre — ugodna lanska letina in prepoved prezgodnega branja ste nam dobro vince naklonile: za uno hvala Bogu, za to pa našima kantonskima poglavarjama!

Iz Ljubljane. V četrtek je bil veliki zbor zgodovinskega društva, od kterega ne povemo nič drugega, kakor edino to: če bi utegnili še kaj takih zborov biti kakoršen je bil ta, bojo „Mittheilungen“ kmali — brez pisateljev, in družba — brez družbenikov. Gospod dr. E. H. Costa se je odpovedal opravištvu društva. — Danes o poldveh zjutrej nas je zbudil strél na gradu. Na kolodvoru se je nek sodček vinskega cveta unel. Ogenj je bil kmali pogasjen.

Novičar iz raznih krajev.

Iz Dunaja. C. k. ministerstvo za bogočastje in šolstvo je ozeroma na 17. člen konkordata razglasilo napravo, o kateri so se škofje v svojem zboru leta 1856 na Dunaju zedinili. Po tej napravi terpi bogoslovski uk 4 leta s 6 ali najmenj 4 profesorji. Redovni jezik za uk bogoslovja je latinski; od učenja hebrejsine more škof učence odvezati.

— Iz Napola je dospela žalostna novica, da je častitljivi gosp. dr. Knobleher 13. t. m. za mervudom umerl. Šel je že iz Hartuma bolehen.

— Deržavni in konferenčni svetovavec, gospod J. A. Jüstel, c. kr. prav skrivni svetovavec, mož, kateri si je za deržavo in šolstvo mnogo zaslug nabral, je umerl v 94. letu starosti. Vžil je svoje premoženje fantiškemu semišću v Litomericah na Českem.

— Slišati je, da se dosedanji predpis zastran eksekucijskega iztirjevanja davkov predeluje in utegnil bi se kmali nov predpis za iztirjevanje davkov dati.

— Po naznanjeni pozvedbi posrednje cene oprav in hrane za vojaško leto 1858 so Ogersko, Galicija in Banat najceneje kronovine za vojake; na Tiroljskem, Italijanskem in v nemških zveznih terdnjavah pa živé najdražjeje.

Iz Moravskega. V Stitni na Moravskem je neka tako imenovana zamaknjenka dalj časa s tem ljudí za nos vodila, da je pravila, da se ji večkrat angelj prikaže in prihodnje reči razodeva. Med drugimi je tudi rekla, da je na nekem kraju dete pokopano. Kakor „B. Z.“ piše, je zdaj njene komedije konec. Izročila jo je namreč gosposka v mestu Klobuku nekemu zdravniku, da je na-njo pazil. Napovedovala je, da bo 12 ur skup spala; zdravnik ji je to spanje, kakor je hotel, prikrajšal. Ker je še vedno terdila, da ji je angelj povedal, kje da dete pokopano leži, so jo, ker je sama tako hotla imeti, v Stitno peljali, in da bi ji priložnosti ne odvzeli, se zagovarjati, če bi bilo treba, nekaj pa da bi v ljudstvu vražo zaterli, so kopali, kjer je ona rekla, 9 ur pa niso nič najdlí. Ko je ljudstvo to

vidilo, se je hotlo nad zamaknjenko znositi, ktera je nazadnje sama povedala, da se ji je to le tako živo sanjalo in da ni imel angelj nič z njo opraviti.

Iz Rusije. Ruska vlada je turški pismo poslala, v kateri opominja to, se spomniti, kaj je s hathumajumom rajam (kristjanom) obljubila, in da svojih obljub še zdaj ni spolnila.

— Brati je, da bo izdala vlada postavo za tiske. Ker na Ruskem doslej take postave še niso imeli, je zanimivo vprašanje, ali bo cenzura še dalje ostala ali ne?

— V Petrogradu menijo, da je veliki knez Konstantin pri caru prvi tistih, kateri zahtevajo urnih preuredb, da on carove namembe podpéra in dokazuje potrebe urnejega preredovanja Rusije, ker bi sicer lahko kak vihar nad Rusijo priti utegnil. Stran za napredovanje sama je v več strank razcepljena. Največja in najkrepkeja se imenuje slovanska in terja, da naj se Rusija po slovanskih ideah in vzrokih prerodi, in zametuje očitno preuredbe Petra I., ker misli, da so one za Mongoli Rusii najbolj od njenega namena zapeljale in njenega duha zamorile. Enako se vpera zoper osnove ruskega carstva po izgledu zahodno-evropejske omike in je v tem s prijatli starega kopita enih misel.

Iz Rusko-Poljskega. Časniki ne vejo iz te dežele drugzega nič pripovedovati, kakor od velike armade, ktera se ima v tem kraljestvu zbrati. Komu to velja, se ne vé nič gotovega. Eni pravijo, da so temu vzrok reči, ktere se v Bosni, Hercegovini in Černi gori pripravljajo, drugi mislijo, da se Rusija na noge postavlja, da bi bila pripravljena, če bi se Francozje in Angleži resno razperli. Nam se te misli neugodne zdé, dasiravno radi veljati damo, da si bodo Francozje in Rusje roke podali, ako bi se prihodnje dni na Angležkem ali Turškem kaj primerilo. Ruska armada se premika na Poljskem, Francozje pa se pripravljajo na morji; da je to dvoje v kaki zvezi, si je lahko misliti.

Iz Srbije. „Srb. Dn.“ piše iz Beligrada, da so bili zarotniki zoper življenje serbskega kneza 22. marca iz Gurgusevaca v Niš v Bulgarii odpeljani.

— Ethem paša je prišel 19. marca v Beligrad in je zvolil svoje stanovanje pri Osmanu pašu, poveljniku belogradske terdnjave. Iz njegovih lastnih besed se dá skleniti, da bo več časa ondi ostal, da se bo, ako bo treba, narodni zbor poklical in da se ima sedanji stan Srbije popolnoma predelati. Sploh pa se godé v ti deželi reči, po katerih se da malo dobrega pričakovati. Ethem paša je neki krepkodušen človek, knezu Aleksandru pa se je začelo, kakor se iz vsega kaže, marsikje spodtikati. Tako je starostnike, katerim je lansko leto na voljo dal, iz starašinstva stopiti ali pa zapertim biti, zopet v poprejšni stan postavil. Zavoljo tega so se pa dosedanji ministri odpovedali. Namesti njih je izvolil knez: Garašinana za notranje opravila, Cernobaraca za pravosodje, Velkovića za dnarstvo, Magazinovića za začasnega predstavnika in Vičića za predsednika starašinstva. Eni mislijo, da je krepko obnašanje Ethem pašeta to vzrokovalo. Iz imena „Garašinin“ sklepajo časnikarji, da knez teh ministrov res ni po lastni, temuč po volji Ethema izvolil.

Iz Černe gore. Nek „sosebno avstrijsk Slavijan“ piše v „N. Pr. Z.“ iz Dunaja: Ne ruski izposlanci, ne avstrijski panslavisti (!), temuč francozki podpihovavci so, kateri so črnogorsko politiko na tako polzko stezo zapeljali. Francozje so že leta 1830 v Černi gori mreže razpenjali, in tako delajo tudi še dan današnji. Tudi carogradski dopisovavec berlinske „Nat. Ztg.“ terdi, da Černo goro Francozje zaplečejo.

— Černogorci so se od Trebinja, Zubcov in Kruševic v svoje gore nazaj umaknili; samo dva sta ostala pri Vukaloviću, kateri se pa sicer vedno mirno derži.

Iz Nemškega. Iz Berlina. Kralj je od 23. t. m. naprej svoje namestništvo za druge tri mesece svojemu bratu izročil.

— V „Novicah“ že omenjeni Amerikan Raley pride v Berlin kazat umetnost, kako divje in oporne konje krotiti.

Iz Francozkega. Grof Persigny se je, kakor je slišati, s prepričanjem iz Londona v Pariz vernil, da ne bo dolgo, da se bodo Rusi in Angleži poprijaznili, in da se je to že dalje izpredlo, kakor je želeti — Francozi namreč si tako mislijo.

— Maršal Pelissier je šel 14. t. m. v London.

— Nek fabrikant v Parizu ima te le naročila za turškega cesarja izgotoviti: 1. en kinč sultanici za na glavo za 250 tavžent frankov; 2. en par pantofelnov za sultana za 25 tavžent fr.; 3. en bič (gajžlo) za 25 tavž. fr.; 4. 10 skedelic za kofe v podobi školc, vsaka po 70 tavžent fr.; 5. en črnilnik za 60 tavž. fr. itd. Sultan mora imeti dnarjev kot čepin, da naročuje tako drage reči.

Iz Angležkega. Rudio-ta in še 20 družih so pripeljali v London, da bodo v pravdi zoper Bernarda kot priče zaslišani. Ta pravda daje sedaj v Londonu največ govoriti; začela se je 12. t. m. 9. aprila se je zbrala osrednja sodnija v Londonu in prvi sodnik je prašal veliko porotnijo, ali je pred sodbo postaviti Bernarda, kateri je obdolžen, da je bil deležen poskušnje, francozkega cesarja umoriti, dasiravno je bil tisti čas na Angležkem. Rekel je prvi sodnik, da je poznal Bernard Orsinita, da je pripravo za granate kupil in izdelane skrivaj v Brisel poslal. Tù je večkrat k Orsini-tu in Pierri-tu zahajal itd. Velika porotnija je po dolgem posvetovanju spoznala, da je vzrokov dosti, zavoljo katerih naj se Bernard kot pripomožen pri moritvi po porotni sodnji sodi. Naj se izide ta pravda kakor kolj, po nji se bo pokazalo, kako se bo francozki vladi dalje obnašati proti angležki. Ako obsodijo Bernarda, bo s tem dokazano, da zadoštujejo angležke postave za kaznovanje taci hudodelstev; ako ga porotniki ne obsodijo, bodo mogli Francozje reči: Zdaj vidimo, da je vaše postavodajstvo pomanjkljivo.

Iz Jeruzalema. Za letošnjo veliko noč se je sošlo več kot 12 tavžent romarjev iz vseh krajev pri sv. grobu.

Iz Indije. Mesto Luknov je, kakor smo že povedali, v oblasti Angležev. Vstajnikov je ostalo 2000 mertvih, 5000 jih je peté odneslo in so jih Angleži zasledovali. S tem mestom je padlo poslednje braniše velike in strašne vstaje, ktera je eno leto največje okrajine angležke v Indii razruševala. Ako pomislimo, kako strašno je bila razprostrena, se je čuditi, da je bilo Angležem mogoče, v primerno tako kratkem času prigodkom kos biti, kateri so njih gospodarstvo v Indii skorej popolnoma spodkopali.

Darovi za Vodnikov spominek.

Od I.—XIX. naznanila . 801 fl. 52 kr.

Gospod Koceli Raimund, kaplan v Šmartnu	1 fl. — kr.
„ Kokic Jožef, kaplan na Skalah	— „ 30 „
„ Rapotar Franc, župan v Valenji	— „ 30 „
Reza Urbanova	— „ 30 „
Gospod Janko Pukmeister-Vijanski	— „ 30 „
„ M. Stojan, tehant v Braslovčah	3 „ — „
„ Peter Čizej, kaplan „	1 „ — „
„ Anton Žiček, „ „	1 „ — „
„ Zdravec Alojzi, 1. magistratni svetovavec v Varazdinu	1 „ — „
„ Francelj Jernej, realni učitelj v Varazdinu	1 „ — „
„ Žepič Bošte, gimnaz. „ „	1 „ — „
„ Križek Večeslav, gimnaz. učitelj v Varazdinu	1 „ — „
„ Lazar Matevž, „ „ „	1 „ — „
„ Valjavec Matija, „ „ „	2 „ — „

Skupaj . 816 fl. 52 kr.